

5. Об утверждении Положения об органах самоорганизации населения города Одессы : решение Одесского городского совета № 188-XXIII от 14 сент. 1999 г. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.odessa.ua/council/
6. Про затвердження Положення про громадські селищні, сільські, вуличні, квартальні, дільничні, домові комітети в Українській РСР : указ Президії Верховної Ради Української РСР від 17 жовт. 1975 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1975. — № 44. — Ст. 79.
7. Об утверждении Положения об органах самоорганизации населения в городе Одессе : решение Одесского городского совета № 3374-XXIII от 14 янв. 2002 г. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.odessa.ua/council/

Анотація

Мишина Н. В. Тенденції розвитку органів самоорганізації населення в Україні (на матеріалах м. Одеси). — Стаття.

У статті з застосуванням статистичних формул, графіків, рівнянь оцінюється ефективність нормативно-правової регламентації створення органів самоорганізації населення (на матеріалах м. Одеси), виявлено основні напрямки її подальшого вдосконалення.

Ключові слова: органи самоорганізації населення, місцеве самоврядування, будинкові комітети, квартальні комітети, комітети мікрорайонів.

Аннотация

Мишина Н. В. Тенденции развития органов самоорганизации населения в Украине (на материалах г. Одессы). — Статья.

В статье с применением статистических формул, графиков и уравнений оценивается эффективность нормативно-правовой регламентации создания органов самоорганизации населения.

Ключевые слова: органы самоорганизации населения, местное самоуправление, домовые комитеты, квартальные комитеты, комитеты микрорайонов.

Summary

Mishyna N. V. Bodies of Self-Organization of Population: Tendencies of the Development (on the materials of Odessa city). — Article.

The article shows the effectiveness of the normative regulations of the bodies of self-organization in Ukraine using the statistical formulas, equations and diagrams (the city of Odessa statistics is taken). The author gives recommendations how to improve these normative regulations.

Keywords: bodies of self-organization of population, local government, house committees, block committees, committees of the micro-district.

УДК 342.25

І. О. Бондаренко

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК СУБ'ЄКТІВ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У наукових роботах, присвячених дослідженню територіальних громад як первинних суб'єктів місцевого самоврядування та муніципальної влади в Україні, громади розглядаються, у першу чергу, з позицій визначення їхньої конституційно-правової характеристики, функцій та компетенції, вивчення правових та організаційних засад їхнього функціонування.

© І. О. Бондаренко, 2011

Разом з тим Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Цивільний кодекс України визначили територіальні громади власниками комунального майна, однак механізми здійснення територіальними громадами права комунальної власності та реалізації компетенції щодо управління об'єктами комунальної власності не дістали належного правового регулювання та наукового обґрунтування. Тому метою даної статті є дослідження правового статусу територіальної громади в аспекті визначення механізмів та форм реалізації громадою повноважень власника комунального майна, встановлення випадків обов'язкової безпосередньої участі територіальної громади при підготовці та прийнятті рішень стосовно комунальної власності.

Питання визначення природи територіальної громади, її структурного складу, повноважень, функції та компетенції розглядалися у працях видатних вітчизняних вчених, зокрема О. В. Батанова, В. І. Борденюка, В. А. Григор'єва, М. П. Орзіха, Б. А. Пережняка, В. Ф. Погорілка, М. А. Пухтинського. Окремі аспекти участі територіальної громади у правовідносинах комунальної власності досліджуються також у роботах В. М. Алексеєва, К. І. Апанасенко, Л. А. Музики.

Один із розробників категорії «територіальна громада» М. П. Орзіх зазначав, що соціальну основу самоврядних територій складає територіальний колектив (община, а ще краще — комуна, враховуючи режим комунальної власності в Україні і світовий досвід), що складається (на відміну від населення територіальних одиниць) з осіб (громадян, іноземців, осіб без громадянства), які постійно мешкають або працюють на цій території (або володіють на території нерухомим майном, або є платниками комунальних податків) [1, 67]. Розглядаючи конституційно-правові аспекти інституціоналізації місцевого самоврядування, зокрема, суб'єктно-об'єктний склад місцевого самоврядування, В. А. Григор'єв називає таке визначення територіальної громади «найбільш оптимальним» [2, 367].

Видатний український дослідник місцевого самоврядування та проблем становлення муніципальної влади О. В. Батанов визначає територіальну громаду як первинний суб'єкт місцевого самоврядування, що складається з фізичних осіб — жителів (громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, біженців, вимушених переселенців), що постійно мешкають, працюють на території села (або добровільного об'єднання в спільну громаду кількох сіл), селища або міста, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, володіють на даній території нерухомим майном, сплачують комунальні податки та пов'язані індивідуально-територіальними зв'язками системного характеру [3, 52].

Питання про характерні ознаки правосуб'єктності територіальної громади є малодослідженим в літературі, хоча не можна не згадати фундаментальні наукові дослідження щодо розкриття природи територіальної громади як основи місцевого самоврядування (напр. монографії О. В. Батанова), що присвячені більш глобальним проблемам, пов'язаним із функціонуванням територіальної

громади як первинного носія функцій та повноважень місцевого самоврядування.

Про окремі аспекти правосуб'єктності територіальних громад згадується лише в окремих працях, зокрема, у коментарі до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що територіальна громада наділена конкретною правосуб'єктністю: правом формування відповідних органів; правом проведення місцевих референдумів; правом комунальної власності тощо [4, 27].

Як зазначає О. М. Пастерак, з вказаних елементів правосуб'єктності територіальній громаді більш-менш конкретизованим (але не абсолютизованим) виглядає право територіальній громаді на управління об'єктами комунальної власності, однак і в даному випадку мова йде не тільки про безпосереднє, але й про опосередковане (через органи місцевого самоврядування) управління [5, 104]. Даному факту було приділено окрему увагу у монографії О. В. Батанова, де автор вказує на необхідність визнання такого явища, як економічна (цивільна та фінансова) правосуб'єктність територіальній громаді, «яка забезпечує реальну гарантію становлення територіальних громад та розвитку місцевого самоврядування в Україні» [6, 69].

Тому у науці висловлювалася думка щодо необхідності наділити територіальні громади правом юридичної особи, на що неодноразово зверталася увага як спеціалістами в галузі публічного права, так і в дослідженнях цивілістичного профілю [7, 169–170; 8, 89]. Вважаємо, що така пропозиція є дискусійною та досить суперечливою.

Представники приватно-правових галузей юридичної науки з приводу окресленої у статті проблеми зауважують на таке. Так, Л. А. Музика у дисертаційному дослідженні відмічає недоліки окремих статей ЦК України, що визначають правосуб'єктність територіальних громад, зазначаючи, що ст. 169 ЦК України наділяє територіальні громади рівними правами щодо всіх учасників цивільних відносин. Однак ст. 172 передбачено, що цивільні права і обов'язки територіальні громади набувають та здійснюють не безпосередньо, а лише через органи місцевого самоврядування, що суперечить ст. 169 кодексу. Водночас цікавим є вирішення у Кодексі питання відповідальності за зобов'язаннями територіальних громад: вони відповідають за своїми зобов'язаннями своїм майном, крім майна, на яке відповідно до закону не може бути звернене стягнення (ст. 175). Таким чином, зазначений автор вважає, що згідно з ЦК України участь територіальних громад у цивільних відносинах обмежується лише відповідальністю за зобов'язаннями, які укладаються органами місцевого самоврядування [9, 66].

Зазначений автор пропонує закріпити за територіальною громадою природне право на комунальну власність, а правами суб'єкта наділити відповідні ради; вилучити із нормативно-правових актів положень, що передбачають можливість безпосередньо здійснювати права власника територіальною громадою; передбачити положення щодо обов'язкового делегування функцій власника громадами місцевим радам або іншим уповноваженим територіальними громадами органам [9, 75, 196].

К. І. Апанасенко зазначає, що чинне господарське законодавство не називає територіальні громади учасниками відносин у сфері господарювання, визнаючи такими лише уповноважені ними органи місцевого самоврядування (ст. 2 ГК України). Даний автор також зазначає, що територіальні громади, як правило, самі по собі не можуть своїми діями отримувати і здійснювати господарські права, а також створювати для себе господарські обов'язки і виконувати їх. Проте безумовною недоречністю вважає й те, що учасниками відносин у сфері господарювання визнані їх представницькі органи, а не самі громади. Автор зазначає, що лише в окремих статтях ГК України можна знайти поодинокі згадки про територіальну громаду. Тому даний автор пропонує визнати територіальну громаду суб'єктом відносин у сфері господарювання, від імені та в інтересах якої діють відповідні органи, та пропонує цілу низку нововведень до законодавства [10, 117].

В. М. Алексеев, досліджуючи питання управління об'єктами комунальної власності, вважає, що хоча законодавець і не вказує, яким чином територіальна громада має управляти власністю самостійно, але, на його думку, це має бути вирішено на загальних зборах територіальної громади з метою забезпечення безпосереднього контролю територіальної громади за процесом управління майном на користь усіх членів громади. Також автор пропонує виділити в межах комунальної власності «громадівську власність», управління якою має здійснювати безпосередньо територіальна громада [11, 67–68].

У науковій літературі порушується питання взагалі щодо реальності такого власника майна, як територіальна громада, оскільки окремі дослідники вважають нежиттєздатною, нереальною юридичну конструкцію територіальної громади, неможливість безпосередньої участі громади у відносинах власності [10, 110]. Для розв'язання проблеми навіть висловлювались пропозиції щодо розмежування суб'єктів права комунальної власності (територіальні громади) та суб'єктів здійснення цього права — як безпосередньо територіальні громади, так і уповноважені ними органи місцевого самоврядування [12, 26].

Законодавством передбачено лише один спосіб прийняття територіальною громадою рішень щодо управління комунальним майном — шляхом прийняття відповідних рішень на референдумі. Однак організація референдуму є складною, затратною та тривалою у часі процедурою, яка сама по собі потребує вдосконалення. Крім того, на референдумі (у разі його проведення) може бути прийнято те чи інше рішення, однак організація його виконання у будь-якому разі буде покладена на відповідний орган місцевого самоврядування, що ще раз підкреслює складність реалізації територіальною громадою повноважень суб'єкта комунальної власності.

Треба зазначити, що законодавчо встановлено декілька обов'язкових випадків, у яких рішення щодо управління комунальним майном має бути винесено на розгляд референдуму, а саме: абз. 2 п. 30 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», відповідно до якого виключно на підставі результатів референдуму або лише за згодою територіальної громади (загальних зборів) села, селища, міста повинно вирішуватись питання про ре-

організацію або ліквідацію діючих комунальних дошкільних навчальних закладів, а також дошкільних навчальних закладів, створених колишніми сільськогосподарськими колективними та державними господарствами, та ч. 3 ст. 6 Закону «добровільне об'єднання територіальних громад відбувається за рішенням місцевих референдумів, яке є наданням згоди на ... формування спільного бюджету, об'єднання комунального майна».

У науковій літературі також зазначається, що безпосереднє відношення до управління комунальною власністю мають такі форми участі жителів у цьому процесі, як загальні збори. Предметом цих зборів може бути, зокрема, заслуховування звітів та інформації керівників комунальних підприємств, установ і організацій, порушення перед органами місцевого самоврядування питань, що стосуються колективних потреб жителів [13, 68]. Такий підхід кореспондується з висновками О. М. Пастернак, згідно з якими правосуб'єктність територіальних громад має похідний характер від індивідуальної правосуб'єктності їх членів [14, 17].

Крім того, для участі в управлінні комунальним майном територіальна громада може застосовувати також інститути місцевої ініціативи, громадських слухань стосовно питань відчуження об'єктів комунальної власності, які мають важливе значення для задоволення потреб територіальної громади, місцеві програми приватизації об'єктів комунальної власності. Формами залучення громадян до участі у вирішенні питань управління комунальним майном є опитування й анкетування, обговорення проектів актів органів місцевого самоврядування, а також громадська експертиза, консультації; членство жителів у комісіях, що створюються на громадських засадах при органах та посадових особах місцевого самоврядування, у громадських радах при місцевих радах, у фахових організаціях, що створюються при виконавчих органах місцевих рад тощо. Однак останні є формою участі окремих частин територіальних громад чи їх членів в обговоренні, а не вирішенні питань місцевого значення, оскільки вони зводяться до ініціювання розгляду питань місцевого значення у відповідних органах місцевого самоврядування [13, 646].

О. В. Батанов дійшов висновку про неналежні гарантії захисту прав територіальної громади як власника комунального майна, оскільки максимальна кількість відповідних питань вирішується органами місцевого самоврядування, а дієвих механізмів впливу на прийняття рішень цими радами виключно в інтересах територіальної громади практично немає [15, 346].

Висловлюється думка, що така ситуація пов'язана з тим, що хоч територіальна громада формально і проголошена основним носієм функцій і повноважень місцевого самоврядування, проте об'єктивно не може безпосередньо вирішувати всі питання місцевого значення. Це зумовлено тим, що в багатьох випадках форми безпосереднього волевиявлення територіальних громад, не пристосовані для оперативного вирішення питань, віднесених до відання місцевого самоврядування, у тому числі щодо управління об'єктами комунальної власності. Особливо це стосується територіальних громад великих населених пунктів, де можливості застосування різноманітних форм безпосередньої участі

громадян у здійсненні місцевого самоврядування досить обмежені. Ось чому, як вважає В. І. Борденюк, місцеве самоврядування реально може здійснюватися через відповідні органи, що формуються територіальними громадами у порядку, визначеному законом, шляхом загальних виборів чи опосередковано через обрані ними представницькі органи [16, 120–121].

Проаналізувавши погляди науковців та стан законодавства у цій сфері вважаємо можливим запропонувати деякі шляхи покращення правового регулювання даного питання з метою забезпечення прав територіальної громади як власника комунального майна. На нашу думку, необхідно, з одного боку, забезпечити дієві механізми реалізації територіальними громадами прав власника, водночас, з іншого боку, треба враховувати при цьому складність та тривалість застосування форм безпосереднього волевиявлення громад, запобігаючи зниженню ефективності управління комунальною власністю. Для цього необхідно встановити, що безпосередньо територіальною громадою вирішуються окремі найважливіші та стратегічні питання щодо управління комунальною власністю. Це може дістати прояв у закріпленні на законодавчому рівні орієнтовного переліку об'єктів комунального майна, які мають значення для життєдіяльності відповідної громади (об'єкти тепло-, водо-, електропостачання тощо), дорученні органам місцевого самоврядування затвердити переліки таких об'єктів відповідно для кожного міста (села, селища) встановленні, що управління такими об'єктами та рішення про їх відчуження або надання в оренду мають прийматися виключно територіальною громадою. Також може бути встановлено перелік організаційних та установчих питань у сфері управління комунальною власністю, які мають вирішуватися виключно територіальною громадою (наприклад, затвердження порядку управління об'єктами комунальної власності міста).

Також з метою належної гарантії прав територіальних громад як власників майна, вважаємо за доцільне окреслити коло питань, які, хоча і можуть вирішуватися відповідними місцевими радами, однак, з обов'язковим проведенням на етапі підготовки відповідних рішень громадських слухань або інших форм участі громадян, у тому числі, залучення громадян до участі у погоджувальних, координаційних радах тощо.

Треба акцентувати увагу, що форми участі територіальної громади щодо здійснення права власності на об'єкти комунального майна може бути закріплено в статуті громади, враховуючи, що в статуті слід конкретизувати основні законодавчі норми, які мають відношення до самоврядування [17, 32]. Така позиція підтверджується методичними роз'ясненнями, наданими органам місцевого самоврядування щодо розроблення статутів «Статут територіальної громади: яким він може бути?», в яких зазначається, що одним із розділів статуту може бути розділ «Матеріально-фінансова база», в якому визначаються об'єкти відповідної територіальної громади та особливості правового режиму окремих об'єктів, зокрема, перелік тих об'єктів, що мають виключне значення для задоволення колективних потреб даної територіальної громади та не підлягають відчуженню без рішення, наприклад, самої територіальної громади [18, 2–3].

На практиці в статутах багатьох територіальних громад, наприклад статутах громад міст Харкова, Дніпропетровська, Рівного та інших, встановлені окремі аспекти статусу територіальної громади як власника комунального майна. У статуті територіальної громади міста Калуш, наприклад, зазначено, що суб'єктом права комунальної власності міста є територіальна громада, яка здійснює це право безпосередньо шляхом міського референдуму та через органи міського самоврядування.

Думається, що при підготовці та затвердженні статутів територіальних громад інших адміністративних одиниць, зокрема статуту територіальної громади міста Одеси, доречно було б врахувати висловлені у вищезазначених рекомендаціях, вказаних статутах та даній статті ідеї та не тільки декларативно встановити, що територіальна громада здійснює право власника комунального майна безпосередньо шляхом референдуму, але й окреслити випадки обов'язкового проведення таких референдумів, механізм їхнього проведення і прийняття рішень та їх виконання.

Таким чином, можна зробити такі висновки. Законодавство досить суперечливо визначає статус громад як власників майна та лише в загальному вигляді регулює питання безпосередньої участі громади у відносинах власності, що у тому числі пов'язано із складністю організації волевиявлення громад та прийняття рішень. Вважаємо, що територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування та власник має самостійно вирішувати стратегічні питання управління власністю, тому законодавчо необхідно встановити перелік найважливіших питань, які вирішуватимуться виключно громадою (управління об'єктами, що забезпечують життєдіяльність громади, вирішення організаційних та установчих питань тощо). У свою чергу, прийняття рішень з інших питань, пов'язаних з комунальною власністю, має відбуватися із залученням членів громади до її розгляду; детальну регламентація такої участі доцільно закріпити у документах локального характеру, зокрема статуті громади.

Треба зазначити, що великий науковий та практичний інтерес також становлять питання правового статусу територіальних громад районів у містах як суб'єктів права комунальної власності, реалізації (безпосередньо) територіальними громадами прав власника щодо об'єктів спільної власності територіальних громад, детальний аналіз форм участі громадян в управлінні об'єктами комунальної власності, проблеми інформування членів громад про розгляд та прийняття відповідних рішень, на які, безперечно, треба звернути увагу при подальших дослідженнях в рамках даної теми.

Література

1. Орзіх М. П. Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування України. — 1995. — № 1. — С. 66–69.
2. Григорьев В. А. Эволюция местного самоуправления: отечественная и зарубежная практика : монография / В. А. Григорьев. — К. : Істина, 2005. — 424 с.
3. Батанов О. В. Територіальна громада — первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки // Вісник Центральної виборчої комісії — 2008. — № 2. — С. 51–57.

4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»: наук.-практ. комент. — К., 1999. — 290 с.
5. Пастернак О. М. Суб'єкти правових відносин у сфері місцевого самоврядування в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Пастернак Олена Миколаївна. — К., 2006. — 240 с.
6. Батанов О. В. Територіальна громада — основа місцевого самоврядування в Україні: монографія / О. В. Батанов. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 260 с.
7. Кравченко В. До питання конституційно-правового статусу територіальної громади // Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні: наук.-практ. посіб. / за ред. М. О. Пухтинського, В. В. Толкованова. — К., 2003. — С. 165–178.
8. Пастернак Е. К вопросу о правосубъектности территориальной громады // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 3. — С. 85–93.
9. Музика Л. А. Право комунальної власності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Музика Леся Анатоліївна. — Х., 2004. — 249 с.
10. Апанасенко К. І. Правовий режим майна, що є в комунальній власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Апанасенко Катерина Іванівна. — К., 2006. — 248 с.
11. Алексеев В. М. Удосконалення управління комунальною власністю в Україні: теоретичні засади: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Алексеев Валерій Марленович. — К., 2005. — 197 с.
12. Безмертна Н. В. Загальнотеоретичні питання права власності (поняття, суб'єкти, об'єкти) // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. — 2000. — № 38. — С. 25–28.
13. Конституційне право України: підручник / В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фріцький, О. В. Городецький [т. ін.]; за ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Наук. думка, 1999. — 735 с.
14. Нудненко Л. А. К вопросу о субъектах непосредственной демократии в системе местного самоуправления // Конституционное и муниципальное право. — 2003. — № 3. — С. 15–23.
15. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О. В. Батанов; за заг. ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Ін Юре, 2003. — 512 с.
16. Борденюк В. І. Співвідношення місцевого самоврядування та державного управління: конституційно-правові аспекти: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Борденюк Василь Іванович. — К., 2009. — 513 с.
17. Батанов О. В. Питання розробки та прийняття статуту територіальної громади // Юридичний журнал. — 2004. — № 3. — С. 30–35.
18. Корнієнко М. Статут територіальної громади: яким він може бути [Електронний ресурс] / М. Корнієнко. — Режим доступу: uaprom-file.s3.amazonaws.com/4835_stattakornienko.pdf.

Анотація

Бондаренко І. О. Особливості правового статусу територіальних громад як суб'єктів права комунальної власності. — Стаття.

Стаття присвячена розгляду правового статусу територіальної громади як власника комунального майна, формам участі у відносинах власності, аналізу законодавства щодо способів управління комунальними об'єктами безпосередньо територіальною громадою, запропоновано внесення відповідних змін до законодавства.

Ключові слова: територіальна громада, комунальна власність, суб'єкт права власності.

Аннотация

Бондаренко И. О. Особенности правового статуса территориальных громад как субъектов права коммунальной собственности. — Статья.

Статья посвящена рассмотрению правового статуса территориальной громады как собственника коммунального имущества, формам участия в отношениях собственности, анализу законодательства относительно способов управления коммунальными объектами непосредственно территориальной громадой, предложено внесение соответствующих изменений в законодательство.

Ключевые слова: территориальная громада, коммунальная собственность, субъект права коммунальной собственности.

Summary

Bondarenko I. O. Features of the legal status of the territorial communities as subjects of the municipal property right. — Article.

The article is devoted to the consideration of the legal status of the territorial community as the owner of municipal property, forms of participation in property relations; analysis of legislation concerning ways of management of municipal objects directly by the territorial community, adoption of the appropriate changes to the current legislation is also suggested.

Keywords: territorial community, municipal property, the subject of municipal property right.

УДК 342.553(477)

А. Т. Назарко

МІСЬКІ АГЛОМЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Управління агломераціями є одним з найбільш дискусійних і невирішених питань в Україні. Серед багатьох причин, що призводять до обмежень на шляху визнання та формування агломерацій в Україні, є: відсутність спеціального правового регулювання, коли законодавство не забороняє, але й не сприяє утворенню та функціонуванню агломерацій; обмеження розвитку великого міста міським кордоном та визнання будь-якого фінансування, яке виходить за межі міста, як нецільового, з усіма правовими наслідками, що випливають з цього; відсутність термінологічної єдності щодо визначення «міської агломерації», «приміської зони», «зони впливу», «зони спільних інтересів»; відсутність системного підходу держави та стратегії відносно ролі держави в підтримці формування агломерацій.

Актуальність публікації та ступінь її висвітлення в наукових працях. У зв'язку із загальною стратегією трансформації адміністративно-територіального устрою на сучасному етапі розробка методології визначення міських агломерацій набуває важливого теоретичного та практичного значення. Багато науковців приділяють увагу вивченню функціонування інститутів публічної влади на сучасному етапі розвитку суспільства, зокрема О. В. Батанов, В. М. Кампо, А. М. Колодій, А. Р. Крусян, Н. Р. Нижник, М. П. Орзіх, О. І. Сушинський; теоретичні аспекти організації влади на різних територіальних рівнях досліджують В. С. Куйбіда, О. Кучабський, Ю. Л. Панейко, М. В. Пітцик, С. Є. Саханенко, С. Телешун; правові засади статусу міст в системі державного устрою досліджуються у роботах М. І. Росенко, М. В. Хонди, В. М. Шкабаро; дослідженню світового досвіду присвятили свої праці М. І. Зайченко, В. М. Кривцова, А. М. Ткачук; питаннями трансформації системи місцевого самоврядування займаються В. В. Кравченко, В. М. Князев, Н. В. Мішина, М. О. Пухтинський, С. Г. Серьогіна. Питання обґрунтування меж приміських зон міст різної категорії та міських агломерацій були висвітлені в дослідженнях Ю. Білокона, М. Дьоміна, Є. Ключніченка, М. Кушніренко, Г. Фільварова, І. Фоміна та